

Civilní odpovědnost ve sportu

JUDr. Petr Skryja, Ph.D., LL.M.

Obecné vymezení

- V případě sportovců je třeba pamatovat na tzv. lex artis - § 5 odst. 1 OZ:

Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.

• Vyšší standard při určení odpovědnosti za způsobenou škodu, viz § 2912 odst. 2 OZ:

Dá-li škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, nebo zaváže-li se k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti zapotřebí, a neuplatní-li tyto zvláštní vlastnosti, má se za to, že jedná nedbale.

Prevenční povinnost - 3 roviny:

- A) Obecná prevenční povinnost - vyjádřena v § 2900 OZ:

„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného“.

- B) Zakročovací povinnost - vyjádřena v § 2901 OZ:

„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž vi nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit“.

- C) Oznamovací povinnost - vyjádřena v § 2902 OZ:

„Kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit“.

Okolnosti vylučující protiprávnost - vybírám některé relevantní pro sport

- nutná obrana
- krajní nouze
- souhlas poškozeného
- dobrovolné podstoupení rizika

V následující části se podíváme především na judikaturu týkající se civilní odpovědnosti sportovců za úrazy. Násilí diváků a chuligánství je věnovaná samostatné prezentace.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. května 1978, sp. zn. 10 Co 190/76

- Právní věta - zkrácená:
- *Nedodržení pravidel sportovní hry (např. kopané, spočívající v použití pravidly nedovoleného (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví. V důsledku toho jde o porušení právní povinnosti, jež zakládá odpovědnost za škodu.*
- Důležité body z odůvodnění:
 - 1) odpovědnost hráče za škodu, která vznikla spoluhráči na hrací ploše, nelze zásadně vyloučit,
 - 2) pravidla sportovní hry nejsou právními předpisy, avšak jejich nedodržování hráči neznamena, že tito nedbají na povinnosti předcházet hrozcím škodám, tj. na povinnost, že každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku a dalších hodnotách,
 - 3) zaviněný protiprávní úkon nastal v důsledku nedovoleného zákroku, který byl v rozporu s pravidly hry - jedná se o nepřímý umysl - zranění vzniklo v zápalu hry,
 - 4) příčinná souvislost mezi jednáním a škodou existuje, pokud by ke škodě nedošlo za situace, kdy by sportovec dodržel pravidla hry.

Rozsudek NS ČR ze dne 17. prosince 2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002

„Úder soupeře v rozporu s pravidly karate, při němž zasaženému vznikla škoda na zdraví, je postižitelný nejen v rámci pravidel zápasu karate, nýbrž představuje současně i porušení prevenční povinnosti; při splnění zbývajících předpokladů je dána obecná odpovědnost za škodu na principu presumovaného zavinění“.

Usnesení NS ČR ze dne 23. února 2005, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004

„Pravidla chování pro lyžaře, vydaná Mezinárodní lyžařskou federací FIS, nejsou obecně závazným právním předpisem, avšak pro lyžaře na sjezdové trati jsou závazná a jejich porušení představuje porušení právní povinnosti předcházet vzniku škod“.

- Významný judikát - první případ, kdy se NS vyjádřil k pravidlům FIS

Fotbal - civilní odpovědnost

- K tomu, aby porušení pravidel sportovní hry vedoucí ke škodě na zdraví mohlo být považováno za porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 2900 obč. zák., musí mít určitou vyšší intenzitu, tedy musí podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015
- K věci:
- Žalobce se po žalovaném domáhal náhrady škody na zdraví, která mu vznikla při soutěžním sportovním utkání v kopané dne 2. 6. 2012, když žalovaný při zákroku porušujícím fotbalová pravidla způsobil žalobci mnohčetné zlomeniny prave dolní končetiny.
- Soud prvního stupně uložil žalovanému zaplatit žalobci 78 406 Kč s příslušenstvím a zamítl žalobu co do 49 988 Kč s příslušenstvím. Soud dospěl po provedeném dokazování k závěru, že žalovaný odpovídá za škodu, neboť se při sportovním utkání ve fotbale dopustil pravidly zakazovaného způsobu hry, v důsledku něhož vznikla žalobci škoda na zdraví. Protiprávní úkon žalobce (porušení ust. § 2900 obč. zák.) spočíval v tom, že žalovaný během hry při tzv. skluzu zlomil žalobci nohu a za toto jednání dostal od rozhodčího žlutou kartu. Škoda pak vznikla v příčinné souvislosti s tímto jednáním žalovaného, a proto za ni odpovídá podle § 420 obč. zák. č. 40/1964 Sb. Žaloba byla částečně zamítnuta pouze ohledně částek, které nebyly žalobcem vynaloženy v příčinné souvislosti s jednáním žalovaného.
- Odvolací soud založil své rozhodnutí na závěru, že zákrok „skluzem“ jakožto způsob pohybu hráče po hřišti používaný k odebrání míče soupeři je herními pravidly připuštěn, a samotné použití této techniky není tedy možné bez dalšího považovat za protiprávní úkon. Vzal za prokazané, že rozhodčí tento zákrok potrestal žlutou kartou, tedy jako méně závažné nesportovní chování, když žalovaný při souboji o míč nezasáhl míč, ale pravou nohu žalobce, a že rozhodčí neposoudil pohyb a jednání žalovaného při tomto střetu účastníků jako použití nepřiměřené síly, brutality, umyslné, násilné nebo se záměrem zranit spoluhráče. Úmysl způsobit zranění neshledala ani Policie ČR při setření podnetu k trestnímu stíhání žalovaného. Odvolací soud uzavřel, že žalovaný nepoužil „skluz“ s úmyslem zranit protihráče a nejednalo se ani o brutální nebo surovou hru či exces.
- Pro posouzení intenzity porušení pravidel nemůže být rozhodujícím hlediskem závažnost následků, které nic nevypovídají o tom, jakou povahu (závažnost, neobvyklost, míra zavinění) mělo porušení pravidel a za jakých okolností k němu došlo. Stejně tak nemůže být závažnost následků bez dalšího dokladem o brutálnosti zákroku (k vážnému zranění může dojít i v důsledku hry, která je zcela v souladu s pravidly). Excesem rovněž není každé porušení pravidel, nýbrž takové jednání, které zjevně vybočuje z běžného způsobu hry, či, jak to formuloval odvolací soud, „něma s hrou nic společného“. Odvolací soud správně hodnotil, zda pro žalovaného existovala při zákroku možnost dosáhnout míče, a zohlednil, že na uvedené rozhodnutí provést či neprovést zákrok měl jen zlomek sekundy. Pokud tedy tuto možnost měl, což nebylo v řízení před soudy nikterak zpochybněno, nelze nesprávně vyhodnocení situace, zejména rychlosti protihráče, považovat s ohledem na charakter kopané jako dynamického kontaktního sportu za porušení pravidel hry natolik intenzivní, aby zakládalo protiprávní porušení prevenční povinnosti žalovaným. Lze jej spíše v souladu se závěrem odvolacího soudu hodnotit jako nestátnou shodu okolností, resp. náhodu, jejíž následky se v souladu s ustálenou judikaturou přičítají tomu, komu se přihodila (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1462/2003, publikované v Souboru pod C 2593, či rozsudek téhož soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009, Soubor C 10425).

- Význam tohoto rozhodnutí je jasný, určující a zásadní. Oproti starší judikatuře se zde Nejvyšší soud výrazně podrobněji zabýval otázkami podmínek, za kterých vzniká civilní odpovědnost na sportovní úrovni, a poprvé formuloval v judikatuře dovolacího soudu jasný závěr, že ani porušení sportovního pravidla nemusí znamenat porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 2900 obč. zák. Tím se jasně přihlásil k trendům, které v zemích nám blízkých prosazují zejména německé a rakouské soudy, resp. německá a rakouská doktrína, jejichž podstatou je přístup k odpovědnosti vycházející z toho, že sportovec nenese odpovědnost za jednání, které sice je v rozporu se sportovními pravidly, ale k jejich porušení došlo při běžném, adekvátním výkonu sportovní činnosti jednáním, které je pro daný sport obvyklé, běžné a jeho výkon charakterizující.

- Nejvyšší soud v rozhodnutí nechtěl nahradit chybějící teoretickou doktrínu výkladem okolností vylučujících protiprávnost, i když hovořil o rizikovosti sportovní činnosti, ale zaměřil se na vymezení předpokladů, kdy lze hovořit o porušení tzv. prevenční povinnosti. Zranění způsobená tzv. skluzem ve fotbale mohou být považována za hraniční zejména z hlediska možných následků a rizika takového zákroku, jakož i z pohledu možného provedení tzv. skluzů, leč závěr o absenci odpovědnosti sportovce však odvolací soud a Nejvyšší soud přijaly na základě podrobného posouzení a zhodnocení průběhu té fáze utkání, ve které k zákroku a zranění došlo. Vyhodnotily, že toto konkrétní jednání bylo možné považovat za jednání, které bylo pro danou sportovní situaci přijatelné a zapadající do kontextu průběhu hry a souboje o míč a z tohoto základního rámce nevybočilo bez ohledu na způsobený následek.

Trestní odpovědnost v hokeji

- Dalším důležitým rozhodnutím v oblasti sportu bylo usnesení Nejvyššího soudu, [sp. zn. 8 Tdo 418/2015](#), ze dne 10. června 2015, podle něhož byl rovněž hokejista po fyzickém napadení protihráče hokejkou odsouzen ke spáchání přečinu ublížení na zdraví, a to proto, že „zcela vybočil z herních pravidel hokejové hry a surově zaútočil na protihráče v době, kdy nešlo o herní akci, ale mimo ni.“ I v tomto případě Nejvyšší soud ČR posoudil jednání sportovce (hokejisty) jako trestný čin, a to především z toho důvodu, že se jednalo o úmyslné jednání zjevně vybočující z pravidel hry daného sportu. I v tomto případě soud přihlížel ke specifickým hokeje jako nadměrně kontaktního sportu, při kterém v zápalu hry pravidelně dochází ke zraněním protihráčů